

V dňoch 23.—24. 1. 1975 usporiadala Slovenská filozofická spoločnosť v Dome vedeckých pracovníkov v Smoleniciach celoslovenský seminár na tému *Aktuálne problémy a hlavné úlohy rozvoja marxisticko-leninskej dialektiky*. Cieľom seminára bolo na základe knihy sovietskych autorov *Dejiny marxisticko-leninskej dialektiky*, v zmysle záverov ideologických plén ÚV KSČ a KSS z r. 1973 a uznesenia Predsedníctva ÚV KSČ o vývoji, situácii a úlohách spoločenských vied našej spoločnosti i z hľadiska aktuálnych teoreticko-metodologických a ideologických potrieb nášho filozofického frontu hlbšie objasniť marxisticko-leninské chápanie dialektiky a zaujať kritický postoj k jeho deformáciám v krízovom období v ČSSR.

Seminár otvoril predseda Slovenskej filozofickej spoločnosti prof. PhDr. Michal Topolský, ktorý v úvodnom slove vyzdvihol význam dialektiky tak vo vedeckom myslení, ako aj v spoločenskej praxi.

Hlavný referát *Súčasný stav a hlavné problémy a úlohy rozpracovania marxisticko-leninskej dialektiky u nás* predniesol doc. PhDr. V. Černík, CSc. Vo svojom referáte sa zameril na štyri kľúčové problémy, ktoré sú bezprostredne späté s dialektikou a ktoré je potrebné rozpracovať v záujme všestranného rozvíjania dialektiky ako revolučnej metódy premeny sveta. Sú to tieto problémy:

1. Dialektika a formálna logika.
2. Dialektika ako logika teórie poznania.
3. Dialektika ako metodológia vedy.
4. Logická analýza jazyka dialektiky.

V prvej časti sa autor zameril na základný vzťah medzi formálno-logickým protirečením a dialektickým rozporom, na jeho marxistické riešenie, ako aj na rôzne deformácie v dejinách filozofického myslenia až po jednotlivé filozofické smery.

V druhej časti venoval autor pozornosť vzájomnému vzťahu logiky a dialektiky. Nastolil problém myslenia ako predmetu dialektiky logiky, ktoré podľa jeho názoru analyzuje formy pohybu myslenia k objektívnej pravde. S týmto problémom je úzko spätá problematika kategórií s ich ontologickou, gnozeologickou a logickou stránkou, ako aj metóda idealizácie.

Tretia časť *Dialektika ako metodológia vedy* sa zaoberala problematikou dialektického zákona.

Poslednú časť venoval autor logickej analýze jazyka dialektiky, ktorá je v súčasnom období v marxistickej filozofii najmenej rozpracovaná. Podľa s. Černíka jedine komplexný výskum nastolených problémov umožní ďalej pozitívne rozpracovať marxisticko-leninskú dialektiku.

Po hlavnom referáte nasledovali koreferáty, ktoré boli zamerané na niektoré špeciálne problémy.

Akademik Andrej Sirácky v príspevku *Dialektika a spoločenské vedy* vyzdvihol úlohu dialektiky ako revolučnej metódy vo vývine a premene spoločnosti. Poukázal na rôzne nemarxistické prúdy a smery, ktoré sa snažia nahradiť dialektiku rôznymi analýzami (napr. štruktúrnou), no v podstate im hejde o premenu základov spoločnosti. Jedine materialistické ponímanie dejín, nemysliteľné bez poznania dialektických spoločenských zákonitostí, je základom revolučnej praxe proletariátu, ktorý prostredníctvom triednej moci presadzuje humanitu v záujme všetkých.

Akademik I. Hrušovský predniesol príspevok na tému *Dialektika ľudského bytia*. Rozobral ontologický a gnozeologický základ danej problematiky a zaoberal sa aj problémom dialektickej väzby empirický predmet a empirický poznatok. Značnú

pozornosť venoval dialekticko-štruktúrnym vzťahom, problému synchronie a diachronie, ktoré zohrávajú pri analýze genézy spoločenského bytia dôležitú úlohu. Akademik Hrušovský poukázal na nevyhnutnosť hlbokého a komplexného štúdia dejín, ich poznávanie a osvojenie si skutočnej dialektiky vývinu. Jedine prostredníctvom nej môžeme prekonávať jednotlivé dosiahnuté stupne poznania a dostať sa na ich vyššiu kvalitatívnu úroveň.

Posledný príspevok v prvý deň seminára predniesol doc. PhDr. Juraj Ciger, DrSc. na tému *Dialektika ako metóda poznávania*. Zaoberal sa v ňom vzťahom medzi formálnou logikou a dialektikou, princípom indukcie, problémami systémov a systémových prístupov, ako aj dialektikou časti a celku. Osobitnú časť venoval autor marxistickému chápaniu praxe.

24. 1. 1975 odzneli ešte dva koreferáty. Prof. M. Topolský v príspevku na tému *Dialektika a prírodné vedy* rozobral problémy súvisiace s dialektikou celku:

1. problém histórie časti celku;
2. poňatie dialektiky v buržoáznej filozofii — chápanie časti ako existencie jednotlivostí;
3. ponímanie podstaty celku.

Autor poukázal na korene sproblematizovania dialektiky, čo úzko súvisí s problémom substance. Poukázal predovšetkým na novopozitivistické chápanie objektívnosti, popieranie hmoty ako objektívnej reality. Súčasne ukázal význam dialektiky v prírodných vedách, pričom zdôraznil, že problém dialektiky v prírodných vedách nie je len problémom prírodných vied, ale aj samých filozofov.

Posledný koreferát predniesol doc. PhDr. R. Šíma, CSc. na tému *Dialektika socialistickej spoločnosti a kritika pseudodialektickej interpretácie*. Autor sa zamerl predovšetkým na problém dialektiky v každodennej praxi. Podal všestrannú kritiku revizionistického chápania dialektiky, ktorá narúša základné princípy jej marxisticko-leninského chápania, a upozornil na negatívny vplyv na politickú prax pri budovaní vyspelej socialistickej spoločnosti.

Po každom koreferáte nasledovala bohatá diskusia, v ktorej sa vyjasňovali jednotlivé stanoviská, ako aj súčasný stav rozpracovania nastolených otázok. V diskusii autori nastolovali niektoré špeciálne problémy súvisiace s rozpracovaním marxistickej dialektiky, ako aj rôzne rozdielnosti v ponímaní niektorých stránok medzi samými marxistickými filozofmi.

Ku všetkým koreferátom, ako aj k diskusným príspevkom sa v závere vyjadril doc. PhDr. V. Černík, CSc., ktorý v celkovom zhodnotení zhrnul výsledky seminára a formuloval tie problémy, ktoré sa ukázali v diskusii ako naliehavé a na ktorých bude potrebné intenzívne pracovať v ďalšom období.

Seminár uzavrel prof. M. Topolský, predseda SFS. Možno konštatovať, že seminár splnil v celom rozsahu úlohu, ktorú si vytýčil. Ukázalo so, že je veľmi prospešné organizovať podobné podujatia so zameraním na istú aktuálnu problematiku, ku ktorej sa môžu vyjadriť a zaujať stanovisko pracovníci celého slovenského filozofického frontu. Má to význam aj z hľadiska pedagogickej praxe, v rámci zjednocovania názorov na aktuálne problémy súčasného filozofického myslenia vo výchovnom procese. V budúcnosti treba zväziť prípadnú účasť pracovníkov z českých filozofických pracovísk, ktorí prejavili o podobné podujatia veľký záujem.

Ján Dubnička